

Suur-Leppävaaran sote-palvelujen kokonaisuus

Selostus

Taustaa

Sosiaali- ja terveyslautakunnan 17.12.2019 ja 16.12.2020 päätösten ja kaupunginhallituksen 20.1.2020 kehotuksen mukaisesti lautakuntaan tuodaan päätettäväksi vuoden 2021 aikana esitys Suur-Leppävaaran alueen tulevaisuuden sote-palvelujen kokonaisuudesta laajempaan ja perusteellisempaan.

Tällä hetkellä Suur-Leppävaaran sote-palveluvalikoimaan kuuluvat palvelut ovat hajallaan 18 toimipisteessä 10 eri osoitteessa. Leppävaaran alueen väestön ennustetaan kasvavan vuodesta 2018 vuoteen 2030 20%. Huomattavia kasvun ajureita ovat ennusteina vieraskielisten osuuden kasvu +12%, mielenterveys- ja päihdeongelmien kasvu + 4-20%. Jos Keran alueen rakentamisen toteutuu, sen ennustetaan lisäävän väestöä noin 17%:lla. Kaupungistuminen on tunnusomaista Suur-Leppävaaralle: Väestön kasvuennuste vuonna 2020 72 000 asukasta ja 2040 100 000. Kasvu toisi alueen väestömäärältään Suomen 9 suurimmaksi kaupungiksi. Alueen täydennysrakentaminen vuosien 2025-2030 koostuu asunto-, toimisto- ja liiketilasuunnittelusta. Leppävaaran keskustan alueen suunnitelmat koskevat vuotta 2030 ja Hatsinan puistoa vuonna 2025.

Uudelle sosiaali- ja terveyspalveluita yhdistävälle keskukselle on tilaus nopealla aikataululla johtuen nimenomaan väestön kasvusta, Viherlaakson terveysaseman sulkemisesta ja Leppävaaran pääterveysaseman korjaustarpeesta (peruskorjaus suunniteltu vuonna 2030). Tarveselvityksen käynnistäminen pikimmiten vauhdittaisi hankkeen etenemistä, jonka kesto voidaan arvioida parhaimmillaan 5 vuodeksi. Kun kyse on uusien toimitilojen suunnittelusta, niin sote-palvelutuotantoa tulisi viedä rinnakkain kokonaisuutena ja etsiä mahdollisuuksien mukaan tiloja samanaikaisesti niin Perhekeskukselle kuin sote-keskuksellekin unohtamatta Senioreiden palvelukeskusta.

Sote- uudistus ohjannut Espoon valmistelua

Valmistelu organisoitiin kesäkuussa 2020 Espoossa sote-keskuskonseptiin tähtääväksi huomioiden tulevaisuuden toimintaympäristön muutostekijät. Valmistelu on pohjautunut hallituksen ja STM:n sote-keskusohjelmaan, Espoo-tarinaan, voimassa olevaan palveluverkkopäätökseen (myös 2021) ja valmistelussa oleviin Espoon sote-palvelujen järjestämisen linjauksiin. Valmistelun lopputuloksena mallinnettiin Espoon geneerinen tulevaisuuden sote-keskuskonsepti, joka on sovellettavissa Suur-Leppävaaran alueelle ja laajemmin Espooseen sekä Länsi-Uudenmaan valmistelutyöhön.

Länsi-Uudenmaan tulevaisuuden sote-keskusvalmistelu käynnistyi ajallisesti reilun puoli vuotta myöhemmin kuin Espoon sisäinen valmistelu. Espoon geneerinen sote-keskuskonsepti on linjassa Länsi-Uudenmaan sote-keskuksen kanssa.

Valmistelussa on keskitytty Espoon sosiaali- ja terveydenhuollon toimintatapojen uudistamiseen ja ihmisten tarpeista lähtevien palvelukokonaisuuksien kehittämiseen. Tavoitteena on, että sosiaali- ja terveyskeskuksesta ihmiset saavat tarvitsemansa avun sujuvasti yhdellä yhteydenotolla. Digitaalisten palveluiden osuutta lisätään syksyn 2021 aikana. Käytännössä tämä tarkoittaa pilotointia mm. Digiklinikassa ja volyymipalveluissa, kuten päivystävän sairaanhoitajan vastaanottotyössä. Taloustutkimuksen tekemän haastattelututkimuksen mukaan alueen asukkaista noin 60% oli valmis käyttämään digitaalisia palveluita. Espoon sote-keskuskonseptin mukaisesti asiakkaiden tarve ratkaistaan yhteisessä monialaisessa ensilinjassa muun muassa puhelinpalveluna ja digitaalisten palvelukanavien välityksellä. Sote-keskukseen kohdistuvan kysynnän ennakoidaan taittuvan, kun osa asiakaskontakteista ja asiakkaiden palvelutarpeista hoidetaan jo keskitetyssä ensilinjassa tai ei sote-ammattilaista vaativat tiedustelut pystytään ohjaamaan digitaalisesti muualla vastattaviksi.

Sote-keskuksen tavoitteena toiminnallisesti on laajentaa aukioloaikoja valtakunnallisten sote-linjausten mukaisesti. Aukioloaikojen laajentaminen on keskiössä, kun toimintaa kehitetään entistä asiakaslähtöisempään suuntaan. Laajennetut aukioloajat nähdään myös yhtenä tulevaisuuden keinoista vastata palvelutarpeen kasvuun.

Suur-Leppävaaran sote-palvelujen kokonaisuus: Espoon geneerinen sote-keskuskonsepti, joka on sovellettavissa Suur-Leppävaaraan kuvattuna laajemmin ja perusteellisemmin

Perhekeskus; Lapsille, nuorille ja perheille suunnatut palvelut

Kaupunginvaltuuston joulukuussa 2010 hyväksymän palveluverkkosuunnitelman mukaan perhe- ja sosiaalipalvelujen lapsiperheiden palvelut kootaan hyvien liikenneyhteyksien varrelle neljään perhekeskukseen.

Tulevaisuuden sote-keskuksessa perhekeskukset toimivat lapsiperhepalvelujen kotipesänä. Perhekeskus yhdistää nyt erillään olevat palvelut siten, että lapsi ja perhe saa tarvitsemansa avun yhdestä paikasta. Asukkaille ja asiakkaille on tarjolla matalan kynnyksen ja varhaisen tuen palveluita, esimerkiksi neuvola- ja lasten kuntoutuspalveluja sekä perhesosiaalityön ja perheneuvolan palveluja sekä korjaavampia palveluita, kuten lastensuojelua. Perhekeskus vastaa lapsiperheiden tuen ja avun tarpeisiin kattavilla palveluilla ja monitoimijaisella yhteistyöllä. Lähtökohtana on, että eri ammattilaisten osaamista yhteensovitetaan asiakkaiden tarpeisiin entistä paremmin.

Palvelujen sijainti samassa osoitteessa parantaa palvelujen saavutettavuutta. Perhekeskuksen työntekijät tekevät työtä tiiviisti yhdessä, jolloin perheen tarvitsema apu ja asiantuntemus saadaan perheelle nopeasti ja joustavasti. Osaaminen ammattilaisten keskuudessa vahvistuu ja myös uusien ideoiden kehittäminen mahdollistuu aiempaa paremmin.

Perhekeskus –valmistelussa toteutettujen asiakaskyselyjen mukaan lapsiperheet arvostavat palveluissa joustavuutta, saumatonta yhteistyötä eri toimijoiden välillä, matalaa ja oikea-aikaista tukea ja selkeää palvelurakennetta. Näihin toiveisiin vastaaminen on myös perhekeskustoiminnan suunnittelun lähtökohta.

Terveysaseman ympärille integroitava monialainen palvelutuotanto;

Työikäisille ja koko väestölle suunnatut palvelut

Yllä mainitussa yksikössä työskentelee sosiaalityön, sosiaalihuollon, lääketieteen, hammaslääketieteen ja hoitotyön ammattilaisia sekä eri alojen erityistyöntekijöitä kuten psykologeja, toimintaterapeutteja, fysioterapeutteja, ravitsemusterapeutteja ja puheterapeutteja. Sosiaali- ja terveyskeskuksessa sosiaalihoito ja terveydenhuolto ovat toistensa vahvat kumppanit.

Avosairaanhoidon palvelut: Hoitajien ja lääkäreiden vastaanotto toiminta

Tulevassa sote-keskuksessa tullaan tarjoamaan kiireetöntä ja kiireellistä hoitaja- ja lääkärivastaanottoa. Osa hoitaja- ja lääkärivastaanottojen käynneistä tullaan tuottamaan sähköisesti ja etäyhteyksiä hyödyntäen. Hoitaja- ja lääkärivastaanottojen toiminnassa on tunnistettu merkittävää potentiaalia etäyhteyksien ja digitaalisten palvelukanavien hyödyntämiseksi.

Etäpalveluiksi soveltuvaa osaa palvelutuotannosta arvioitaessa huomiota tulee kiinnittää eri hoitaja- ja lääkärivastaanottojen käyntityyppeihin, käyntisyihin sekä niiden perusteella määrittäviin käyntien sisältöihin. Espoon kaupungin aiempien selvitysten mukaan useimmilla terveysasemilla mukaan noin 60 % hoitaja- ja lääkärivastaanottojen käynneistä on kiireellisiä ja noin 40 % käynneistä on kiireetöntä hoitoa. Päinvastaiseen on päästy kahdella omalla terveysasemalla sekä ulkoistetuilla terveysasemilla.

Kiireellisen hoidon vastaanottokäyntien yleisimpien käyntisyiden (muun muassa hengitystieoireet, virtsatieinfektiot jne.) kohdalla merkittävä osuus asiakaskontakteista voitaisiin hoitaa etäyhteyksiä hyödyntäen, perustuen yksityissektorin yli neljän vuoden kokemukseen. Puhelimessa tapahtuva tai pikaviestipohjainen vahvan tunnistautumisen vaativa chat- palvelu ei kuitenkaan täysin poista kiirevastaanoton fyysisen vastaanoton tarvetta.

Kiireettömän hoidon vastaanottokäynneistä merkittävin potentiaali etäyhteyksillä tapahtuvaan palvelutuotantoon on asiakkailta, joilla on säännölliseen tai jatkuvaan palvelutarpeeseen liittyviä käyntejä (muun muassa diabeteksen hoitoon liittyvät seurantakäynnit). Palvelutarpeen ollessa säännöllinen kasvava osuus asiakaskontakteista ja seurantakäynneistä on ennakoitavissa ja soveltuisi myös etäyhteyksillä hoidettavaksi. Muilla, ei jatkuvaan palvelutarpeeseen liittyvillä kiireettömän vastaanottohoidon käynneillä digitaalisen palvelutuotannon potentiaali kohdistuu ennen kaikkea hoidon aloittamiseen hoidon tarpeen arvioinnilla, josta suuri osa tullaan tulevaisuudessa hoitamaan sähköisesti. Asiakkaiden itsearvion perusteella tapahtuvan omahoidon osuuden odotetaan kasvavan, kun digitaalinen palvelukanava otetaan käyttöön.

Suun terveydenhuollon palvelut

Suun terveydenhuollon palvelut tulevat olemaan olennainen osa Suur-Leppävaaran sote-keskusta. Vuosien 2010-2020 suun terveydenhuollon palveluverkkopäätöksen mukaisesti toimintaa on keskitetty isompiin yksiköihin (29 yksiköstä>-10 yksikköön).

Diagnostiset palvelut

Sote-keskuksessa tullaan tarjoamaan laboratorio- sekä kuvantamisen palveluita, riippuen HUS-diagnostiikan tulvaisuuden strategiasta koskien heidän palveluverkkoaan. Laboratoriopalvelut tulevat olemaan kiinteä osa sote-keskuksen palveluvalikoimaa.

Avokuntoutus

Avokuntoutuksen palveluihin kuuluvat avofysioterapian palvelut tulevat kuulumaan sote-keskuksen palveluvalikoimaan osana alueellista palveluverkkoa. Avofysioterapian palveluiden sijoittuminen kuhunkin kaupunginosaan terveysasemapaikavien yhteyteen on todettu järkeväksi. Aikuisten toimintaterapiaa ja kuntoutusohjausta tullaan tulevaisuudessa tuottamaan keskitetysti yhdestä toimipisteestä Espoossa. Em. palveluiden ajurina toimii vahvasti savutettavuus.

Mielenterveys- ja päihdepalvelut

Mielenterveys- ja päihdepalvelujen toimintaa kehitetään Espoossa. Tulevaisuudessa toiminnassa suunnitellaan siirtymistä neljän klinikan malliin. Aikuisten palvelut ovat osa sote-keskuksen moniammatillista toimintaa asiakkaan parhaaksi.

Aikuissosiaalityön sosiaaliohjaus

Aikuissosiaalityön sosiaaliohjaus tulee tulevaisuudessa olemaan kiinteä osa Suur-Leppävaaran sote-keskuksen palveluvalikoimaa. Sosiaaliohjaaja on osa terveysasemien monialaista tiimiä.

Nestori

Sote-keskuksen palveluvalikoimaan tullaan nykytilanteeseen verrattuna lisäämään ikääntyneiden palveluohjausta Nestori-yksikön jalkautuessa sote-keskukseen. Lisäksi palveluohjauksen toimintaa tuetaan Nestorin alueellisella tiimillä, joka toimii Espoon sairaalasta käsin. Tiimiin kuuluu ikääntyneiden palveluohjaajia, sosiaalityöntekijöitä, muistineuvoja, omaishoidon tuen asiakasvastaava sekä toiminnan aluepäällikkö.

Sote-keskusten keskitetty monialainen ensilinja ja sähköisten asiointikanavien (digitalisaation) lisääminen

Käytännön toimenpiteet sote-keskusideologian edistämiseksi Suur-Leppävaaran alueella 2021 ja 2022

Digitalisaation tulisi vähentää sote-keskukseen kohdistuvaa fyysisten hoitaja- ja lääkärivastaanottojen kysyntää. Tulevassa sote-keskuskonseptissa asiakasneuvonta, hoidon- ja palvelutarpeen arviointi ja ajanvaraus voidaan tehdä pääasiallisesti Espoon sote-keskusten yhteisessä monialaisessa ensilinjassa, joko puhelinpalveluna ja digitaalisten kanavien kautta tai sote-keskusten walk-in asiointipisteissä.

Sote-keskuksen palvelukonseptin mukaisesti osa asiakkaista tulee saamaan apua palvelutarpeisiinsa jo ensilinjassa tarjottavilla puhelinpalvelulla ja digitaalisilla kanavilla (mm. chat, oirekyselyt). Ensilinjassa pyritään vastaamaan suoraan asiakkaiden palvelutarpeeseen, jolloin osa kysynnästä ei johtaisi fyysiseen tai etäkäyntiin sote-keskuksessa.

Tiimimalli tulee toimimaan esimerkkinä monialaisen ensilinjän pilotoinnista kilon terveysasemalla 9/2021-

Tiimimallilla tarkoitetaan mallia, jossa asiakkaan hoidosta vastaa moniammatillinen ja myöhemmässä vaiheessa monialainen tiimi. Ydintiimi työskentelee lähtökohtaisesti fyysisesti samassa tilassa, ammattilaiset toistaan konsultoiden ja tarpeen mukaan konsultoidaan muita ammattilaisia etänä. Tiimimallissa asiakkaan ongelman ratkaiseminen aloitetaan heti, siten että jo ensikontaktissa aikaisemman hoidon tarpeen arvion ja potilasohjauksen tilalle tulee potilaan kokonaisvaltaisen hoitovastuun ottaminen, varsinaisen ongelman selvittäminen ja terveyshyödyn edistäminen. Erityisesti paljon palveluita tarvitsevat potilaat ohjataan lähtökohtaisesti aina tutulle hoitovastuulliselle henkilölle ja myös muu hoitotiimi pidetään mahdollisuuksien mukaan samana, keskeisenä tavoitteena ylläpitää hoidon jatkuvuutta. asiat hoidetaan joustavasti puhelimitse/etänä aina kun se on mahdollista ja vastaanotolle ohjataan vain sitä tarvitsevat. Tiimimallissa toiminnan mittarointi ja seuranta on päivittäistä ja muuttuviin tilanteisiin reagoidaan viiveettä.

Sote-keskuksen palveluvalikoimaa tarkastellessa merkittävin potentiaali digitaalisille palveluille on toistaiseksi todettu hoitaja- ja lääkärivastaanottojen palvelutuotannossa, mutta kiinnostus ja pohdinta muilla sote- palvelualueilla on tunnistettu. Espoossa pilotointiin eri palvelualueilla päästään syksyllä 2021 yhteistyössä Länsi-Uudenmaan sote-keskusvalmistelun kanssa.

Hoitaja- ja lääkärivastaanottojen palvelutuotannosta on arviolta toteutettavissa n.20% etäpalveluina ensimmäisen digitaalisen palvelukanavavuoden aikana. Tavoitteena on kuitenkin tuottaa tulevaisuudessa noin 50 % vastaanottopalveluista digitaalisia palvelukanavia hyödyntäen.

Sote-keskuksen laajennetut palveluajat niin fyysisillä vastaanotoilla kuin asiakasneuvonnassa, hoidon- ja palvelutarpeen arvioinnissa ja ajanvarauksessa (puhelin, digitaaliset kanavat), turvaavat

tulevaisuuden palvelutarpeen kasvua. Samalla palveluita voidaan kohdentaa paremmin asiakkaiden tarpeita vastaaviksi esimerkiksi ottamalla huomioon työssä käyvien asiakkaiden asiointimahdollisuudet.

Ikääntyvien kotona asumista tukevat palvelut

Ikääntyneiden kotona asumista tukevilla palveluilla tuetaan asiakkaiden terveyden ja toimintakyvyn sekä elämänhallinnan säilyttämistä niin, että he voivat asua omissa kodeissaan mahdollisimman pitkään. Lähes kaikki vanhusten palvelujen palvelut tukevat ikääntyneiden kotona asumista.

Nestorin palveluohjaus ja kaikille tarjottavat palvelut (ohjaus ja neuvonta, palvelukeskukset, ryhmätoiminnot)

Palveluista saa tietoa sekä väestötasoisien neuvonnan ja ohjauksen että yksilöllisen palveluohjauksen ja tarpeiden arvioinnin kautta. Ohjauksessa ja neuvonnassa huomioidaan asiakaan tarpeen mukaisesti kaikkien kunnan tarjoamien palvelujen lisäksi yksityisen ja kolmannen sektorin palvelutarjonta. Palvelukeskuksissa tuetaan alueen asukkaiden aktiivisuutta, liikunta- ja toimintakykyä sekä terveyttä ja sosiaalista kanssakäymistä mm. erilaisin ryhmätoiminnoin.

Palvelutarpeen arvioinnin pohjalta annettavat palvelut (SHL-kuljetuspalvelu, omaishoidontuki, muistineuvojan palvelut, päivätoiminta, kotihoito, kotikuntoutus, lyhytaikaiset asumispalvelut)

Yksi iso kotona asumista tukeva palvelukokonaisuus on kotihoito. Kotihoito tukee omassa kodissa asumista neuvonnan, ohjauksen, hoidon sekä kuntoutuksen avulla. Kotikuntoutus on kotihoitoon kuuluva erillinen palvelu, jolla tuetaan etenkin ikääntyneen sairaalasta kotiutumista ja kuntoutumista kotona. Kotona asumista tukevia palveluita ovat myös erilaiset tukipalvelut (ateriapalvelu, siivouspalvelut, turvapalvelu, kylvetyspalvelu ja erilaiset avustavat palvelut mm. vaatehuolto). Tukipalveluja voivat saada asiakkaat, jotka eivät selviydy kyseisestä toiminnasta joko toimintakyvyn alenemisen tai asuinolojen puutteellisuuden vuoksi.

Muistineuvonta neuvoo ja tukee sairastunutta ja hänen läheisiään. Omaishoidon tuki koostuu omaishoitajalle annettavasta hoitopalkkiosta ja hoidettavalle annettavista palveluista sekä omaishoitajan jaksamista tukevista palveluista mm. lyhytaikainen asumispalvelu ja päivätoiminta. Lyhytaikainen asumispalvelu on määräaikaista ympärivuorokautista kuntouttavaa hoitoa ja hoivaa joko säännöllisesti toteutettuna tai yksittäisenä jaksona. Päivätoiminta on ohjattua, kuntouttavaa ja virikkeellistä ryhmätoimintaa. Sosiaalihuoltolain mukaisia kuljetuspalveluja (=taksimatkoja) myönnetään henkilölle, jolla on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa ja joka ei toimintakykynsä heikkouden vuoksi voi turvallisesti käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä.

Espoon sairaalan palvelut

Espoon sairaalan tehtävänä on toimia tukipalveluna, jotta ikääntyneet voivat asua kotona toimintakykyisenä ja aktiivisena. Ikääntyneen sairaalahoidon tavoitteena on tehokas hoito ja kuntoutus ja varhainen kotiutuminen. Kuntoutus ja muut tukitoimet jatkuvat tarvittaessa kotona.

Avohoidon palveluita tarjotaan geriatrisella arviointi- ja kuntoutuspoliklinikalla ja oireenmukaisen hoidon poliklinikalla. Kotiutustiimi auttaa potilasta kotiutumaan turvallisesti ja sujuvasti päivystyspoliklinikalta tai osastoilta. Kotiutustiimi auttaa, hoitaa ja ohjaa tarvittaessa sairaalasta kotiutunutta parin kolmen ensimmäisen vuorokauden ajan.

LiiSa - Liikkuva Sairaala on pitkäaikaishoidossa asuvien ja kotihoidon asiakkaiden päivystyksellisiin tilanteisiin erikoistunut diagnostiikka- ja hoitoyksikkö, joka toimii 24/7. LiiSan kotikäynti korvaa potilaan käynnin päivystyspoliklinikalla ja mahdollistaa potilaan nopeamman hoidon aloituksen potilaalle tutussa ympäristössä. Kotisairaala järjestää sairaalatasoista hoitoa potilaan kotiin. Kotisairaalassa hoidetaan suonensisäisiä lääkehoitoja ja tuetaan oireenmukaista hoitoa kotona.

Asumispalvelujen ja pitkäaikaishoidon palvelut

Tehostettu palveluasuminen on tarkoitettu iäkkäille, jotka tarvitsevat paljon hoivaa ja huolenpitoa. Tehostetun palveluasumisen yksiköissä terveydenhuollon ammattikoulutuksen saanutta henkilökuntaa on paikalla ympärivuorokautisesti. Asukkailla on käytössään pieni asunto ja yhteisöllisiä tiloja. Yksiköissä järjestetään kuntouttavaa ja osallistavaa toimintaa. Toisinaan asukaan palvelutarve vähenee kuntoutumisen myötä, ja hän pystyy muuttamaan takaisin kotiin.

Auroranmäen lyhytaikainen arviointiyksikkö palvelee erityisesti kriisiasiakkaiden arviointiyksikkönä, sosiaalipäivystyksen tukena sekä Espoon sairaalan jatkohoitopaikkana. Yksikön toimintaa kehitetään edelleen kotiutumisen ja kotona asumisen tueksi.